

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaparandushoiukava nõuded ja maaparandushoiukava koostamise kord” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määruse „Maaparandushoiukava nõuded ja maaparandushoiukava koostamise kord” eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on koostatud maaparandusseaduse § 56 lõike 5 alusel. Maaparandushoiukava (edaspidi *hoiukava*) on eelkõige maaparandushoiutööde (edaspidi *hoiutööd*) sihipäraseks korraldamiseks ja muude rakendatavate abinõude (edaspidi *keskkonnameede*) kavandamiseks kooskõlas veeseaduse alusel koostatava asjaomase vesikonna veemajanduskavaga (edaspidi *veemajanduskava*) koostatud dokument. Hoiukavas kavandatu rakendamine aitab tagada maaparandussüsteemi nõuetekohase toimimise kaudu maatulundusmaa sihipärase kasutamise ja maaparandusseaduses maaparandussüsteemile sätestatud nõuete täitmise. Kuna maatulundusmaal paiknev kuivendatud maa on ette nähtud põllumajandussaaduste tootmiseks ja metsamaa metsa kasvatamiseks, on nende eesmärkide saavutamiseks äärmiselt oluline teha hoiutöid maaparandussüsteemil.

Maaparandussüsteemile esitatavad nõuded on sätestatud maaparandusseaduse § 5 lõigetes 1–5, mille kohaselt peab reguleeriv võrk tagama maaviljeluseks sobiva mulla veerežiimi, eesvool tagama liigvee äravoolu kuivendusvõrgust või vee juurdevoolu niisutusvõrku, avatud eesvool olema võimalikult suure isepuhastusvõimega, maaparandussüsteem minimeerima hajukoormuse leviku ohu ning olema tervikuna ohutu.

Maaparandussüsteem ise hajukoormust ei tekita, see võib pigem põllumajandusliku tootmise ja metsamajandamise käigus tekkida. Kuna hajukoormus levib ainult vooluvee kaudu, kandub hajukoormus voolava veega riigieesvoolu või suublasse. Hajukoormuse levikut täielikult vältida ei ole võimalik, kuid seda saab maaparandussüsteemi keskkonnakaitserajatiste (edaspidi *keskkonnakaitserajatis*) abil minimeerida. Keskkonnakaitserajatise projekteerimismid ja ehitusprojekti nõuded on kehtestatud maaparandusseaduse § 16 lõike 4 alusel maaeluministri määrusega.

Eelnõukohase määrusega kehtestatakse nõuded, mida hoiukava koostamisel peab arvestama. Tulenevalt vesikonna või määruse lisas 1 toodud hoiukava piirkonna (edaspidi *piirkond*) eripärasest võib hoiukavas erinevaid valdkondi ka põhjalikumalt käsitleda.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist Hannes Puu (hannes.puu@agri.ee, tel 625 6241). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Christel Ilves (christel.ilves@agri.ee, 625 6261) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, 625 6165).

Eelnõu koostamisse oli kaasatud Põllumajandusameti maaparanduse osakonna juhataja Tiiu Valdmaa (tiiu.valdmaa@pma.agri.ee, 5175807).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

2018. aasta lõpuni kehtis hoiukava koostamiseks põllumajandusministri 14. juuli 2008. a määrus nr 72 „Maaparandushoiukava sisu- ja vorminõuded ning kava koostamise kord”. Eelnõu

on koostatud 2019. aasta 1. jaanuaril jõustunud maaparandusseaduse § 56 lõikes 5 alusel. Võrreldes 2018. aasta lõpuni kehtinud määruses hoiukavale kehtestatud vorminõuetega on koostatav hoiukava mõnevõrra erineva ülesehitusega. Määrusega ei sätestata nõudeid hoiukava vormi kohta, vaid sätestatakse kohustuslikud nõuded vesikonna hoiukava sisule. Vesikonna või piirkonna eripärast sõltuvalt võib hoiukavas kajastatav teabe vorm olla erinev. Hoiukavas esitavad kirjeldused ja lisas 2 nimetatud andmed on vesikonnakesksed. Piirkonna kohta esitatakse lisas 3 nimetatud asjakohased andmed. Kaartidel nõutav teave esitatakse digitaalselt, eelkõige piirkonna tasandil. Samas esitatakse ülevaatlik teave kaartidel vesikonna kohta. Loobutud on riigi poolt korrashoitatavate ühiseesvoolude (edaspidi *riigieesvool*) hoiuks vajalike vahendite detailsest tööliikide ja kulusummade kirjeldustest. Praktikas on selgunud, et nimetatud andmed muutuvad hoiukava kehtimise perioodil (6-aastane periood) kiiresti, seetõttu ei ole otstarbekas neid hoiukavas detailselt kajastada. Hoiukavas nähakse ette riigieesvoolude hoiutöödeks vajalik eelduslik rahastamise maht.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse hoiukava nõuded ja hoiukava koostamise kord.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse hoiukava koostamise põhimõtted.

Lõike 1 kohaselt koostatakse hoiukavad Veeseaduse §-s 27 nimetatud vesikondade kohta ehk samade vesikondade kohta, mille kohta koostatakse veemajanduskavad. Eesti jaguneb kolmeks vesikonnaks: Ida-Eesti vesikond, Lääne-Eesti vesikond ja Koiva vesikond. Maaparandusseaduse § 56 lõike 1 kohaselt koostab Põllumajandusamet hoiukava ja kontrollib selle täitmist.

Lõike 2 kohaselt esitatakse asjakohased andmed ning eelnõu § 6 lõikes 2 nimetatud teave lisas 1 nimetatud piirkondade kaupa. Nii vesikondade kui piirkondade kohta esitatakse §-s 6 sätestatud teave digitaalsetel kaartidel. Piirkonna moodustab kas suurema jõe (näiteks Keila jõgi) valgala või muu loogiline piirkond (näiteks Võrtsjärve idakaldalt järve suubuvate veejuhtmete valgala). Piirkonna kohta ei koostata eraldi hoiukava, küll aga võimaldab hoiukava piirkonna ja kaartide detailsem teave käsitleda vajalikke teemasid põhjalikumalt.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse hoiukava osad

Hoiutööde ja keskkonnameetmete otstarbekamaks kavandamiseks koostataval hoiukaval peab olema tiitelleht, sisukord ning punktides 3 ja 5 nimetatud kirjeldav osa, mis annab ülevaate vesikonna kohta. Hoiukavas kirjeldatakse terviklikult vesikonna maaparandussüsteemide maa-ala maakasutust, riigieesvooludel kavandatavaid hoiutöid ja keskkonnameetmeid ning nende tööde eeldatavat maksumust. Üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgala eesvoolude kohta tuuakse välja kavandatavad keskkonnameetmed.

Kogu veemajandus kavandatakse valgala põhimõttest lähtuvalt ning samast põhimõttest on lähtunud ka nii maaparanduses kui eelnõus. Kuivendussüsteemid on kindlaks määratud selle alusel, kuhu kuivendussüsteemist voolav vesi suubub. Kuivendussüsteemi reguleerivast võrgust voolab liigvesi otse või maaparandussüsteemi eesvoolu kaudu veekogusse, mis ei ole eesvool (suubla), või riigieesvoolu. Riigieesvool on suur, üle kümne ruutkilomeetrise valgala ühiseesvool, mille hoiukohustuse võib riik Põllumajandusameti kaudu enda kanda võtta. Hoiukava juurde kuuluvad ka eelnõu §-s 6 sätestatud asjakohased kaardid (vt eelnõu § 6 selgitusi).

Eelnõu §-s 4 sätestatakse andmed, mis märgitakse hoiukava tiitellehele ja sisukorda.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse hoiukava üldosas kirjeldatav teave.

Punkti 1 kohaselt antakse ülevaatlik kirjeldus vesikonna ja seal paiknevate maaparandussüsteemide kohta. Ülevaates kirjeldatakse vesikonnas paiknevaid maaparandussüsteeme, kasutades lisas 2 toodud asjakohaseid arvandmeid, samuti käsitletakse vesikonna looduslikke (sh hüdroloogilisi) tingimusi ja omavahelisi seoseid ning maaparandushoiuga seotud erilist tähelepanu nõudvaid probleeme. Maaparandussüsteemide ehitamise kõrgperioodil (möödnud sajandi 70–80ndad aastad) ehitatud maaparandussüsteemid on vananenud või vananemas. Kui eesvoolu rike on visuaalselt märgatav ja fikseeritav, siis maa-aluse dreanaži seisundi uurimine on märgatavalt töömahukam ja ka ressursikulukam. Arvestades rahaliste vahendite nappust, kirjeldatakse maaparandussüsteemide seisukorda piirdudes hoiukava koostaja hinnanguga. Samas, arvestades dreanaži vanust ja projekteeritud kuivendusintensiivsust ning mullastikku, on võimalik anda hinnang maaparandussüsteemi toimimisele. Paljud haritaval maal asuvad maaparandussüsteemid, mis üldjuhul on maa-alused ehitised, ei pruugi ilma rekonstrueerimata enam vastata maaparandusseaduses sätestatud maaparandussüsteemi nõuetele. Kõige suurema tõenäosusega ei vasta nõuetele dreanažiga kuivendatud sügava madalsoo ja peenliivade maa-aladel paiknevad kuivendussüsteemid.

Punkti 2 kohaselt antakse teavet riigieesvoolude seisundi kohta. Maaparandussüsteemi toimivuse tagavad eelkõige eesvoolud. Seni on riigieesvoolude hoiutööde koondmaht jäänud alla soovitu. Seda on vähesel määral kompenseerinud uuendustööde tegemine „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ tegevuse liigi 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid” raames. Riigieesvoolu seisundi määramisel lähtutakse nende välise vaatluse alusel tehtud üldistusest, keskendudes eriti nendele riigieesvooludele, millel hoiutööde tegemine on kriitilise tähtsusega. Analüüsitakse ka maakasutuse võimalikke muutusi, mille võib tingida ebapiisav maaparandushoid. Selleks, et paremini tagada riigieesvoolude nõuetekohane toimimine ning kasutada tõhusamalt rahalisi vahendeid, jagatakse riigieesvoolud, arvestades hoiutööde vajaduste, järgmistes seisundites olevaks.

Hea seisundi hoidmiseks korrapärast hoiutööde tegemist vajav riigieesvool on valdavalt heas või rahuldavas seisundis riigieesvool, mis oma seisundi säilitamiseks vajab korrapärast hoiutöö tegemist. Sellise riigieesvoolu seisund langeb kiiresti ja oluliselt ilma korrapärase hoiuta (vähemalt 2 korda 6 aasta jooksul), mistõttu ümberkaudse maa kasutustingimused võivad oluliselt halveneda või maaparandussüsteemi mittetoimimine tekitada üleujutusi või olulist kahju inimeste varale või ohtu tervisele ning keskkonnale.

Selles seisundis riigieesvool paikneb valdavalt ebapüsivates pinnases, tasasel maal ja on väikese languga ning selle vahetus mõjupiirkonnas on intensiivne või oluline maakasutus.

Hea seisundi hoidmiseks korrapärast hoiutööde tegemist vajavaks riigieesvooluks võib olla ka riigieesvool, mille seisundit on parandatud või mis paikneb nitraaditundlikul maa-alal, millise seisundi hoidmiseks või parandamiseks koostatud tegevuskavas on soovitatud korrapärane hooldustegevus, vältimaks toitainete akumulereerumist riigieesvoolus. Sellises seisundis eesvool vajab toimiva ohuteguri akumulereerumise ärahoidmiseks suunatud korrapärast hoidu.

Seisundi parandamist (uuendamist) vajavad riigieesvool on eesvool, mille seisundit on vaja maaparandusseaduse § 5 lõigetes 1–5 sätestatud nõuete täitmiseks või veemajanduskava eesmärkide saavutamiseks parandada (uuendada). Riigieesvoolu seisundit on vaja parandada

kui on riigieesvool on deformeerunud, täissettinud või täiskasvanud, mille tõttu riigieesvoolu suubuv reguleeriva võrgu rajatis ei toimi nõuete kohaselt ning ümberkaudse maa sihipärane kasutamine ja arenduste elluviimine on oluliselt häiritud riigieesvoolu halva seisundi tõttu. Teiseks oluliseks või kaasnevaks riigieesvoolu parandamise põhjuseks võib olla veemajanduskava eesmärkide saavutamiseks riigieesvoolu ökoloogilise või potentsiaalse seisundi parandamiseks ettenähtud vajadus.

Püsivalt rahuldavas seisundis riigieesvool on eesvool, mis lähitulevikus seisundi parandamist ja korrapärasest hoidu ei vaja. Eesvoolu seisund on püsiv, kui selle seisund ei kahjusta oluliselt maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu toimimist ja ei halvenda oluliselt seda ümbritseva maa maakasutustingimusi. Nimetatud eesvoolul on üleujutuste tekkimise risk madal või üleujutus ei halvenda sellesse riigieesvoolu suubuva reguleeriva võrgu maa-ala kasutamist oluliselt ega tekita muud olulist kahju inimeste varale või ohtu keskkonnale. Püsivalt rahuldavas seisundis riigieesvoolul planeeritakse hoiutöid seisundi olulisel langemisel või ettenägematute maakasutustingimuste või arendusvajaduse muutumisel või riigieesvoolu ökoloogilise seisundi või potentsiaalse seisundi ettenägematul olulisel langemisel. Selline riigieesvool on valdavalt püsivas pinnases, paikneb künklikel maadel, on suurema languga ning selle vahetus mõjupiirkonnas ei ole intensiivset ega olulist maakasutust.

Punkti 3 kohaselt antakse ülevaade hoiutööde korraldamisest selleks maaparandusseaduse § 49 lõikes 1 nimetatud kohustatud isikute kaupa, samuti selles valdkonnas toimunud muutustest. Hoiutöö ühistegevuse kirjeldamisel antakse ülevaade maaparandusühistute kohta ning analüüsitakse nende tegevust ja tegevuspiirkondi.

Punkti 4 kohaselt antakse hoiukava senise rakendamise kohta kokkuvõtvalt teavet tehtud hoiutöödest sh keskkonnameetmete senisest rakendamisest riigieesvooludel. Võimalusel antakse ülevaade Põllumajandusametile teadaolevate andmete põhjal hoiutöö ning maaparandustööde tegemisest maaparandussüsteemidel ning keskkonnameetmete rakendamisest.

Punkti 5 kohaselt antakse hoiukava üldosas ülevaade kasutatud andmestikest ja hoiukava koostamiseks kasutatud uurimistöödest, mis on kajastatud lisa 3 tabelis 1. Maaparandussüsteeme käsitlevad andmed on kantud maaparandussüsteemide registrisse (edaspidi MSR). Kuna MSR-s on maaparandussüsteemid kodeeritud valgala põhimõttest lähtuvalt, on selle kaudu võimalik saada maaparandussüsteemide kohta teavet ükskõik millise valgala ulatuses. Hoiukava koostamiseks vajalikke andmeid on võimalik saada veel Eesti põhikaardilt, mullastikukaardilt, Eesti Looduse Infosüsteemist (EELIS), Põllumajanduse Registrate ja Infosüsteemide Ameti andmebaasist ja mujalt.

Punkti 6 kohaselt antakse hoiukava senise rakendamise kohta kokkuvõtvalt teavet keskkonnameetmete rakendamisest üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgala eesvooludel sh riigieesvooludel.

Punkti 7 kohaselt antakse teavet üldisest maakasutusest ja piirkonna olulisematest maakasutuse probleemidest, samuti hinnatakse seotust asjaomase veemajanduskavaga. Maaparandus ei ole asi iseeneses, vaid seda tehakse maa sihtotstarbelise kasutamise tagamiseks. Samas seab maaparandussüsteemi tegelik toimimisvõime maakasutusele teatud piirid. Seega on ülevaate saamine maaparandussüsteemi maa-ala tegelikust maakasutusest ja selle võimalikust kasutussobivusest väga vajalik. Eelkõige antakse teavet drenaažiga kuivendatud maa-aladest,

kus tegelikku maakasutust halvendab puittaimede kasvamine, sest see kahjustab drenaažitorustiku toimimist ning võib tekitada maaparandussüsteemi mõjupiirkonnas olulist negatiivset mõju maakasutusele.

Punkti 8 kohaselt antakse ülevaade riigieesvoolude voolusängide püsivust mõjutavatest teguritest, eelkõige iseloomustatakse eesvoolude uhtumisohtu sõltuvalt pinnasegruppidest ja võimalikke deformatsioone voolusängis ja nõlvadel ning nende vähendamise võimalusi hoiutöödega.

Punkti 9 kohaselt kajastatakse ülevaates maaparandussüsteemi toimimist mõjutavaid märkimisväärseid tegureid ning nende tegurite mõju hoiutöö korraldamisele asjaomases vesikonnas või piirkonnas, kavandades seejuures ka võimalikud ettepanekud probleemide leevendamiseks või lahendamiseks. Nendeks teguriteks võivad olla:

1. Maaparandussüsteemi täiendava lisavee juhtimine ja selle võimalik mõju maaparandussüsteemile ning selle hoiule või keskkonna seisundile.
2. Koprapäisutused maaparandussüsteemil ning nende mõju maaparandussüsteemile ja hoiu korraldamisele.
3. Veemajanduskavast tulenev riigieesvoolu ökoloogilise või potentsiaalse seisundi parandamise või hoidmise vajadus.
4. Kaitstavad loodusobjektid ja looduskaitseaduse § 51 alusel lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade kaitsmise vajadus.
5. Maaparandussüsteemis voolava vee juhtimine karsti.
6. Maaparandussüsteemide paiknemine drenaažiga kuivendatud sügava madalsoo ja peenliivaga maa-aladel. Kuivendussüsteemide, mis on rajatud sügava madalsoo ja peenliiva maa-aladele ja on projekteeritud väiksema (III või IV) kuivendusintensiivsuse astmega.

Punkti 10 kohaselt antakse ülevaade eelkõige teadaolevatest kuivendatud põllumaadel paiknevatest üleujutusohlikest lokaalsetest aladest ja esitatakse ettepanekud selle ohu vähendamiseks;

Punkti 11 kohaselt antakse ülevaade võimalikest hajukoormuse leviku ohtlikest aladest ja esitatakse ettepanekud hajukoormuse leviku piiramiseks. Eelkõige antakse teavet ja esitatakse ettepanekud võimalikest üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvoolul hajukoormuse levikust mõjutatud lõikudest ja hajukoormuse koondatud sissevooludest ning reguleeriva võrgu ja eesvoolude kohta, mis paiknevad karstil või mille suublaks on karst.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse hoiukava kohta koostatavatel kaartidel esitatavad andmed. Kaartidel esitatav digitaalne teave on hoiukava osaks ning illustreerib hoiukavas asjakohaselt käsitletud teemasid. Hoiukava kaartide koostamise aluskaardina võidakse kasutada Eesti põhikaarti või baaskaarti. Hoiukava vajalik teave näidatakse kokkulepitud joonte või tingmärkidega asjakohase teema käsitlemisel kirjelduse illustreerimiseks.

Lõike 1 kohaselt esitatakse vesikonna üldkaardil teave vesikonna, piirkonna ja kuivendussüsteemide reguleeriva võrgu ning riigieesvoolude paiknemisest. Hoiukava aluskaardina võidakse kasutada Eesti baaskaarti, kus on kujutatud näiteks kohaliku omavalitsuse territooriumide piirid ja hüdrograafilist vooluvee võrk – see on vajalik selleks, et hoiukava vesikonna kaart oleks ülevaatlik.

Lõike 2 kohaselt esitatakse piirkonda puudutav teave teemakaartidena. Aluskaardina võidakse kasutada Eesti põhikaarti (ETAK).

Punktide 1 – 6 kohaselt märgitakse kaartidel ning esitatakse teave maaparandussüsteemi rajatiste paiknemise kohta. Kui eesvooludes ja kraavides voolab vesi kõigi silme all, siis drenaaži toimimine on avalikkusele tavaliselt hoomamatu. Seega on hoiukava kaart oluline avalikkuse teavitamiseks maaparandussüsteemide paiknemisest.

Punkti 7 kohaselt esitatakse teave probleemsetes pinnastes paiknevate drenaažisüsteemide maa-ala kohta. Nendeks on eelkõige sügava madal soo ja peenliivadel paiknevad drenaažisüsteemid.

Punkti 8 kohaselt esitatakse teave maaparandussüsteemi maa-ala tegeliku ja soovitava kasutamise kohta. Eelkõige antakse soovitusel sügavas madal soo pinnases paiknevate kuivendussüsteemide maa-alade kohta, mis on projekteeritud ja rajatud väiksema (III-IV) kuivendusintensiivsuse astmega ja kavandatud rohumaana kasutamiseks. Põllukultuuride kasvatamine sellistel aladel ja selleks kuivendusintensiivsuse tõstmine on mittesoovitav. Sellistel maa-aladel maakasutuse suunamine aitab kaasa kliima eesmärkide saavutamisele.

Punkti 9 kohaselt esitatakse teave riigieesvoolu seisundi hoiutöö vajadusest lähtuvalt. Teave esitatakse riigieesvoolu seisundite (seisundi parandamist (uuendamist) vajav riigieesvool, hea seisundi hoidmiseks korrapäraselt hoiutööde tegemist vajav riigieesvool, Püsivalt rahuldavas seisundis olev riigieesvool) kaupa.

Punkti 10 kohaselt esitatakse teave üleujutusohlikest maaparandussüsteemi maa-alade paiknemisest. Teave esitatakse teadaolevate üleujutuspiirkondade kohta reguleerivavõrgu maa-aladel, kasutades selleks kättesaadavaid vaatlus- ja kaugseire andmeid.

Punkti 11 kohaselt esitatakse teave reguleeriva võrgu ja eesvoolude kohta, mis paiknevad karstil või mille suublaks on karst. Nimetatud maaparandussüsteemide kohta antakse soovitusel hoiutööde tegemiseks hoiukava kokkuvõttes.

Punkti 12 kohaselt esitatakse teave karstide kohta, mis paiknevad reguleerival võrgul või eesvoolul.

Punkti 13 kohaselt esitatakse teave üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvooludel hajukoormuse levikust mõjutatud lõikudest ja hajukoormuse koondatud sissevoolude paiknemisest. Vesikonna hoiukava on paratamatult suure üldistusastmega dokument, milles üksikute keskkonnakaitserajatise rajamist ette näha ei ole võimalik. Need kavandatakse konkreetsetes ehitusprojektides.

Punkti 14 kohaselt esitatakse Põllumajandusametile teadaolev teave üle kümne ruutkilomeetri suuruse valgalaga eesvooludel keskkonnakaitserajatiste rajamise ja hoiutöö kohta.

Punkti 15 kohaselt kajastatakse teave maaparandussüsteemil asuvatest või sellega piirnevatest kaitstavatest loodusobjektidest ja looduskaitseaduse § 51 alusel kaitstavatest lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikadest, kus kehtivad hoiutööde tegemisel keskkonnakaitsealised piirangud. Eesvoolude rühmitamine valgalade suuruste alusel aitab näidata ülevaatlikult, milline vööndite laius tulenevalt veeseadusest või looduskaitseadusest või maaparandusseadusest asjaomase eesvoolu ääres on kehtestatud.

Punkti 16 kohaselt antakse teavet vooluveekogumite seisundiklasside kohta, kuhu riigieesvoolud kuuluvad, see sisaldab teavet millistes riigieesvoolude lõikudes on vaja

ökoloogilist seisundit või ökoloogilist potentsiaali parandada. Seejuures tuleb arvestada, et kavandatud keskkonnameetmed ei tohi halvendada maaparandussüsteemi toimimist.

Punkti 17 kohaselt antakse teavet hoiukavaga määratavate eesvoolu kaitselõikude ulatuse kohta. Kaitselõigu ulatuse määramisel leitakse suublal see koht, kus suublas vee paisutamine selle perveni ei tõsta enam veetaset eesvoolus, ehk koht, millest allpool paisutamine ei põhjusta häireid maaparandussüsteemi toimimises. Eesvoolu kaitselõik määratakse eelkõige riigieesvoolu suublaks oleval vooluveekogul või sellel paikneval paisjärvel. Kaitselõigu alguseks vooluveekogul paikneval paisjärvel on eesvoolu suubumiskoht paisjärve. Kaitselõigu lõpuks on paisrajatis. Kaitselõigu alguseks vooluveekogul on eesvoolu suubumiskoht suublal. Kaitselõigu lõpuks vooluveekogul on koht suublal, kus suubla kalda kõrgusarv on kümme sentimeetrit väiksem eesvoolu suubuva kõige madalamal paikneva drenaažikollektori suudme põhja kõrgusarvust või kus suubla kalda kõrgusarv vastab eesvoolu suubuva kõige madalamal paikneva dreeni või kuivenduskraavi põhja kõrgusarvule. Kaitselõiku ei määrata eesvoolu suublale, kui see on avalik veekogu. Maaparandussüsteemi eesvoolude kaitselõigu kujutamine kaardil annab ülevaate, millises suubla osas tuleb veekogu paisutamine või selle muutmine kooskõlastada Põllumajandusametiga. Maaparandusseaduse § 50 lõigete 1 ja 4 alusel võib maaparandussüsteemi eesvoolu kaitselõigul veetaset reguleerida üksnes Põllumajandusameti kooskõlastuse olemasolul või loa alusel, sest tuleb tagada maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine.

Punkti 18 kohaselt antakse teavet maaparandussüsteemide toimimisele olulist mõju avaldavate objektide paiknemise kohta, millised avaldavad märkimisväärset mõju maaparandushoiu korraldamisele asjaomases vesikonnas. Eelkõige kajastatakse siin teavet, mis on toodud ära seletuskirja eelnõu § 5 lõiget 9 käsitlevas osas.

Eelnõu §-s 7 sätestab nõuded hoiukava kokkuvõtte kohta. Hoiutöö sihipäraseks korraldamiseks tehtavate tööde ja keskkonnameetmete kohta antakse parima praktika soovitusi hoiutööks ning planeeritakse tegevusi reguleeriva võrgu rajatiste ning eesvoolude, mille valgala jääb alla 10 km² ja riigieesvoolude kohta eraldi. Kokkuvõttes tuuakse välja riigieesvoolud, mille puhul maaparandushoid on esmatähtis, antakse ülevaade kavandavatest hoiutöödest ja nende maksumustest ning keskkonnameetmetest ja nende maksumusest. Lisaks antakse kokkuvõtlik ülevaade ka muude meetmete rakendamise vajalikkusest, eelkõige soovitusliku maakasutuse kohta ning antakse kokkuvõtlik ülevaade hoiukavaga määratavate eesvoolu kaitselõikude ulatuse kohta mis on kajastatud lisa 3 tabelites 2 ja 8. Kokkuvõttes analüüsitakse ka maakasutuse võimalikke muutusi, mille võib tingida ebapiisav maaparandushoid.

Lõike 2 punktide 1 ja 3 kohaselt antakse teabena soovitusel hoiutööde sihipäraseks korraldamiseks ja maakasutamiseks reguleeriva võrgu rajatiste ning eesvoolude, mille valgala jääb alla 10 km², kohta. Võimalusel koondatakse nimetatud soovitusel hoiutöö hea tavana ühtseks dokumendiks. Arvestades maa sihtotstarbelise kasutamise võimaldamise ning maaparandushoiu nõuete tagamise vajadust antakse soovitusi hoiutööks, arvestades sealhulgas pinnavee kaitse eesmärke, hajukoormuse leviku piiramise vajadust ning maaparandussüsteemil asuvate või sellega piirnevate kaitstavate loodusobjektide ja looduskaitse seaduse § 51 alusel kaitstavate lõheliste kudemis-ja elupaikade kaitsmise vajadust vesikonnas. Traditsiooniliselt käsitatakse hajukoormusena põllumajandusmaalt veekogudesse kanduvaid väetisaineid. Kuna täpselt ei saa tuvastada, millisest kohast looduses hajukoormus pärineb ja millises veekogu osas see veekogusse satub, siis kasutatakse terminit „hajukoormus“. Selle vastandina on kasutusel ka termin „punktikoormus“, mille puhul on teada nii reostuse põhjustaja, näiteks loomakasvatushoone, kui ka koht, kust saasteained veekogusse valguvad. Reostatus või

keskkonnaseadustiku üldosa seaduses kasutatav termin „saastatus“ tähendab olukorda, kus saasteainete kontsentratsioon ületab lubatud piiri, ja seda tuleb vältida. Kuna saasteained kogunevad veekogudesse kumulatiivselt, tuleb vähendada veekogu valgalalt pärineva hajukoormuse sattumist veekogudesse ja selle kogunemist ning levimist veekogus. Seega aitavad maaparandussüsteemi pidev hoid ja keskkonnakaitserajatised vähendada eelkõige hajukoormuse sattumist veekogudesse ja selle kogunemist ning levimist veekogus.

Punkti 2 kohaselt antakse soovitusel maaparandussüsteemi maa-ala kasutamiseks. Eelkõige on siin mõeldud anda maakasutuse soovitusi kuivendatud sügava madal soo maa-alade kohta, põllukultuuride kasvatamise piiramise vajadusest lähtuval. Kuivendussüsteemiga, mis ei taga põllukultuuride kasvatamiseks sobivat mulla veerežiimi, kui nad on rajatud sügava madal soo maa-aladele ja on projekteeritud (III või IV) kuivendusintensiivsuse astmega, kuivendatud maa-ala on ettenähtud kasutamiseks rohumaana. Kuivendusintensiivsuse tõstmine ning rohumaast erinev maakasutus sellistel maaparandussüsteemi maa-aladel on mittesoovitav.

Niraaditundlikul alal antakse maaparandussüsteemi maa-ala maakasutamise soovitusel, et piirata hajukoormuse levik maaparandussüsteemidesse ja tagada seeläbi pinna- ja põhjavee kaitse.

Lõike 3 kohaselt kavandatakse keskkonnameetmed ja hoiutööd riigiesvooludel. Kavandatakse abinõud, mis tagavad maaparandussüsteemi maa-ala sihtotstarbelise kasutamise võimalikkuse ning maaparandussüsteemile sätestatud nõuete täitmise.

Maaparandussüsteemi nõuded on sätestatud maaparandusseaduse §-s 5. Eesvool peab tagama liigvee äravoolu kuivendussüsteemist ning olema võimalikult suure isepuhastusvõimega. Maaparandussüsteem peab minimeerima hajukoormuse leviku ohu ja olema ohutu.

Punkti 1 kohaselt kavandatakse riigiesvooludel tehtavad hoiutööd ja selles kajastatakse hoiutöödeks vajalikud rahalised vahendid tuginedes lisa 3 tabeli 9, 4 ja 5 arvandmetele. Vesikonna hoiukava on paratamatult suure üldistusastmega dokument, milles üksikuid riigiesvoolu rajatiste hooldusvajadust, selle muutumist ette näha ei ole võimalik. Otstarbekas on seega riigiesvooludel kavandada hoiutööde mahud ühe mõõtühikuga, näiteks kilomeeter, ning kajastada see riigiesvoolude seisundite kaupa. Põllumajandusamet korraldab riigiesvooludel regulaarselt maaparandushoiutööde tegemist ja ülevaatusi ning omab ülevaadet vajalike hoiutööde mahtudest ja selleks kuluvatest vajalikest vahendite prognoosidest. Kõige otstarbekam on kasutada neid ekspertteadmisi hoiutööde tegemiseks vajalike rahaliste vahendite suuruse eelarvestamiseks. Seisundi parandamist vajavate eesvoolude tööde mahud ning vajalikud rahalised vahendid tuleb näidata eraldi eesvoolude kaupa.

Punkti 2 kohaselt kavandatakse riigiesvooludel keskkonnameetmeteks vajalikud rahalised vahendid ja mahud, tuginedes lisa 3 tabeli 6, 7 ja 8 arvandmetele. Otstarbekas on eesvooludel kavandada keskkonnameetmeteks vajalikud mahud ühe mõõtühikuga, näiteks tükk, ning kajastada see riigiesvooludel keskkonnameetmete kaupa, näiteks puhastuslodude rajamine, hooldamine jne.

Eelnõu § 8 kohaselt täpsustatakse hoiukava koostamise korda, kus sätestatakse lisateave, mis tuleb lisada hoiukavale enne hoiukava kinnitamist või selle muutmisel.

Eelnõu § 9 kohaselt jõustub määrus 1. juunil 2020. a

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõju

Määruse rakendamise sihtrühmaks on kinnisasjade omanikud, kelle maal maaparandussüsteem paikneb ja Põllumajandusamet. Hoiukaval on positiivne mõju maaparandussüsteemi omanikele, sest nad saavad ülevaate maaparandussüsteemidest ja soovitusi maaparandussüsteemide maa-alade maakasutuseks.

Maaparandusseaduse § 56 lõike 1 kohaselt on hoiukava koostaja ja selle täitmise kontrollijaks Põllumajandusamet. See tähendab, et hoiukavas kavandatud tegevused kaalutleb ja analüüsib ning hoiukava koostab Põllumajandusamet. Lisaks on Põllumajandusameti ülesanne korraldada riigieesvooludel hoiutöid kooskõlas hoiukavas kavandatuga. Hoiukava aitab Põllumajandusametil paremini riigieesvooludel hoiutöid planeerida.

Kokkuvõttes on määruse mõju ulatus sihtrühmale väike, kuna vesikondade hoiukavade ajakohastamiseks vajalikud algandmed saadakse samade hoiukavade piirkondade alusel nagu varem koostatud vesikondade hoiukavade puhul. Mõju avaldumise sagedus on väike, sest hoiukavad ajakohastatakse vajadust mööda vähemalt iga kuue aasta järel. Sihtrühma suurus on keskmine. Määrusega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne Põllumajandusametile täiendavaid lisakulutusi. Hoiukavasid tuleb koostada ja ajakohastada iga kuue aasta tagant. Kuigi hoiukavas määratakse maaparandusseaduse § 55 lõike 4 punktis 5 sätestatud kaitselõigud, siis selle kohustuse täitmiseks ei kaasne Põllumajandusametile täiendavaid kulusid, kuna hoiukava koostamise põhimõtteid on korrigeeritud ja protsessid ajakohastatud tänu erinevate andmebaaside kasutusele võtmisele ning IT arendustele. Samuti on loobutud detailandmete kogumisest ja piirkondade kirjeldustest, mis hoiukava sihtgrupile uut lisaväärtust ei anna.

Vesikondade kaupa ühel ajal koostatud hoiukavad ja veemajanduskavad võimaldavad Keskkonnaministeeriumil ja Maaeluministeeriumil hoida kokku kulusid, vältides avalikkuse kaasamisel ja nimetatud kavade avalikel väljapanekutel kaht samaaegset tegevust.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juunil 2020. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse esitamiseks Põllumajandusametile.